

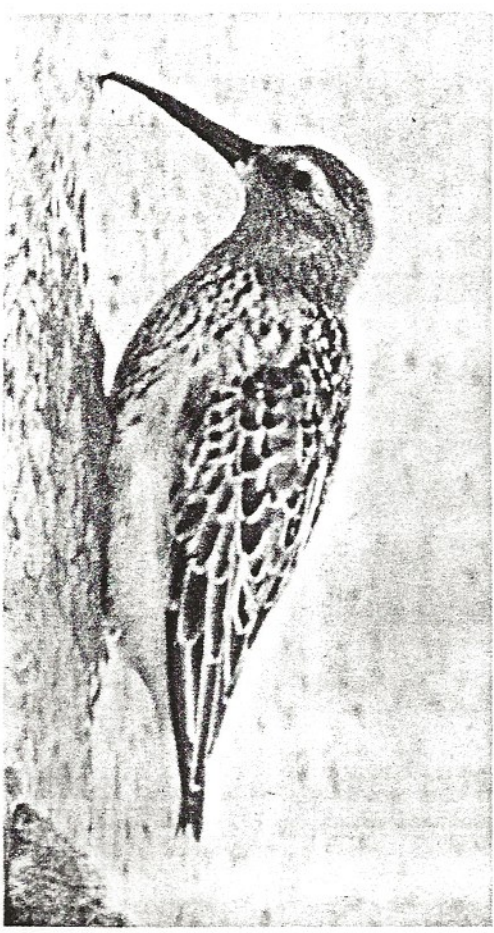
waarnemingen voort te zetten ten einde een zo juist mogelijk beeld te krijgen van de aantallen krombekstrandlopers langs de genoemde delen van de Friese Waddenkust. Het zou gewenst zijn, het-

zelfde te doen op andere plaatsen in het Waddengebied om na te gaan, in hoeverre de (simultaan-)tellingen de werkelijke situatie ter plaatse benaderen.

LITERATUUR

Boere, G.C. 1977. Wadvogels vangen op Vlieland. Het Vogeljaar 25: 57-68.
 Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1974. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddengebied in juli 1972. Limosa 47: 23-28.
 Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1975. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddengebied in april en september 1973. Limosa 48: 74-81.
 Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1976. Het hoe en waarom van wadvogeltellingen. Waddenbulletin 11: 20-31.
 Boere, G.C. & P.M. Zegers. 1977. Wadvogeltellingen in het Nederlandse Waddengebied in 1974 en 1975. Watervogels 2: 161-173.
 Rooth, J. 1966. Vogelstellingen in het gehele Nederlandse Waddengebied, augustus 1963. Limosa 39: 175-181.
 Stoutamer, R. 1978. Over de nauwkeurigheid van waterwildtellingen; een experiment met dia's van groepen bonen. Tijdschr 23: 35-45.
 Wadvogelwerkgroep Friesland. 1974. Over de betekenis van de Friese Waddenkust voor de Wad- en Watervogels. Gastencild rapport, 54 pp.

Adres: Haerdawei 44,
 8854 AC Oosterbierum (Fr.).



ONDERZOEK NAAR HET VOORKOMEN VAN DE REGENWULP
 -NUMENIUS PHAEOPUS - IN NEDERLAND

Arend J. van Dijk

ENIGE RESULTATEN NA DRIE JAAR ONDERZOEK

Sedert de aanvang van het onderzoek naar de regenwulp in 1975, zijn reakties van vogelwaarnemers uit vrijwel het gehele land ontvangen. De verspreiding van de regenwulp gedurende de doortrek in het voorjaar en in de zomer kon met behulp van deze gegevens grotendeels worden bepaald. Daarnaast is veel informatie verzameld over de aantallen doordat op de slaapplaatsen zoveel mogelijk gelijktijdige tellingen werden gehouden.

DOORTREK

De regenwulp is een trekvogel, die in de beide trekseizoenen grote afstanden aflegt van de broedgebieden in IJsland, Ferno-Scandinavië, Noord-Rusland, Noord en Midden-Siberië, naar de overwinterringsgebieden langs de kusten van Afrika (Prater, 1976; Moreau, 1972 en Voous, 1960). In West-Europa wordt de doortrek vooral opgemerkt in een tot 100 km. brede strook langs de kust van Frankrijk, Groot-Brittannië, België, Nederland, West-Duitsland, Denemarken en Zweden. Ook in het Baltische gebied en Oost-Europa (Hongarije) wordt doortrek opgemerkt (Beretz et al, 1959 en Gutz von Blotzheim, Bauer & Bezzel, 1977). Op sommige plaatsen zijn slaapplaatsen bekend, zoals in de Vendee (Frankrijk),

Norfolk (Groot-Brittannië) (Slade, 1973) en mogelijk in Hongarije. In Nederland België en West-Duitsland zijn veel slaapplaatsen bekend, vooral in het Belgisch-Nederlandse grensgebied van Noord-Brabant en in Noordoost-Nederland (Van Dijk et al., 1977 en Voet, 1965).

In Nederland en België verloopt de doortrek als volgt: Eind maart (of eerder) en begin april worden in de Belgische provincies Antwerpen en Brabant de eerste vogels gezien. Geleidelijk nemen de aantallen toe tot half-eind april, wanneer in het algemeen het maximum geteld wordt. Eind april - begin mei verdwijnen de regenwulpen, soms zeer snel. De meeste wegtrekkers vliegen richting noord en noordoost. In Noord-Nederland doet zich ongeveer hetzelfde verschijnsel voor, doch hier vindt dit alles ongeveer een week later plaats. Vrijwel steeds vindt de wegtrek plaats in de eerste week van mei. Ook hier is de trekrichting noord en noordoost en menigmaal is waargenomen dat de vogels rechtstreeks over zee wegtrekken. In Noordwest-Duitsland wordt de regenwulp weinig waargenomen wat erop zou kunnen wijzen dat de noordoost-trekkers ook over zee vliegen.

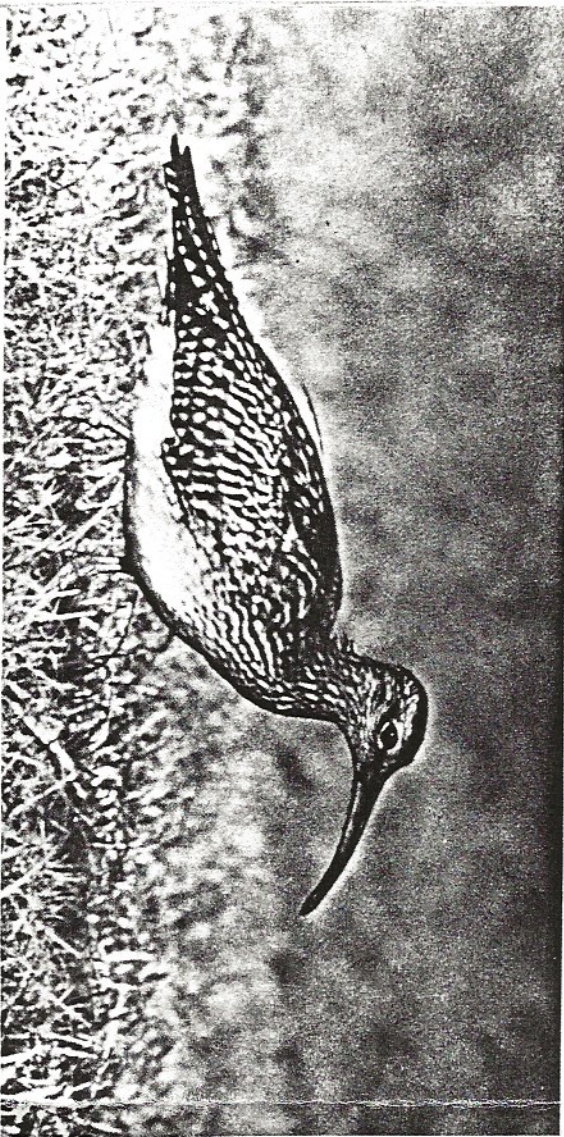
De relatie tussen de vogels van België-Noord-Brabant en Noordoost-Nederland is nog niet aangevoeld; het lijkt echter voor de hand te liggen dat de regenwulpen via West en Midden-Nederland uiteindelijk in Noordoost-Nederland zullen belanden, hoewel het niet onmogelijk is dat de regenwulpen van België en Noord-Brabant direct doortrekken naar hun broedgebieden. In de periode van eind mei - eind juni worden slechts hier en daar regenwulpen opgemerkt; deels kunnen dit late of vroege doortrekkers zijn.

In juli en augustus wordt wederom doortrek waargenomen. Het lijkt erop dat de vogels zich in deze periode kort ophouden en vrij snel doortrekken naar de Afrikaanse overwinteringsgebieden om aldaar de slagpenlui door te maken. Kenmerkend voor de zomerdoortrek zijn de waarnemingen van grote groepen overtrekkende vogels (100- den tot 1000- den). Vrijwel elk jaar komen hieraan waarnemingen binnen. In september zijn de meeste wulpen weg-

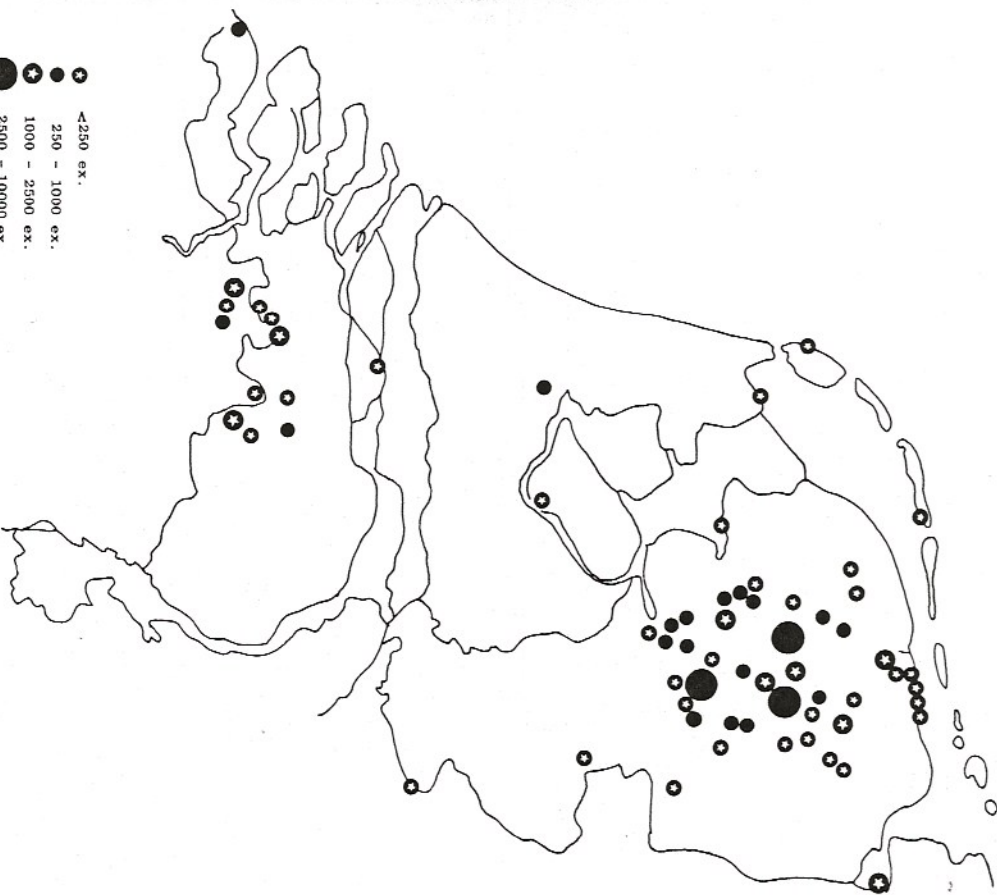
getrokken; enkele achterblijvers worden tot in november gesitueerd. Jaarlijks worden soms grote verschillen in doortrek opgemerkt, wat betekent dat de verspreiding van de verspreiding, de periode en op de aantallen. De verspreiding van de doortrekkende regenwulpen in de periode juli - september (Gegevens 1968 - 1976) zijn ingetekend op een kaart (S.O.V.O.N., 1978).

AANTALLEN

Van meet af aan was het duidelijk dat tellingen op de slaapplaatsen de beste resultaten zouden geven. Het tellen van doortrekkende vogels zou, behalve dat het in de praktijk nauwelijks uitvoerbaar is, waarschijnlijk ook een zeer beperkt resultaat hebben opleverd. Alleen de gegevens van de tellingen van het Waddengebied en de Delta en daarnaast de gegevens van de zeetrekwaarnemers zouden enig inzicht kunnen bieden.

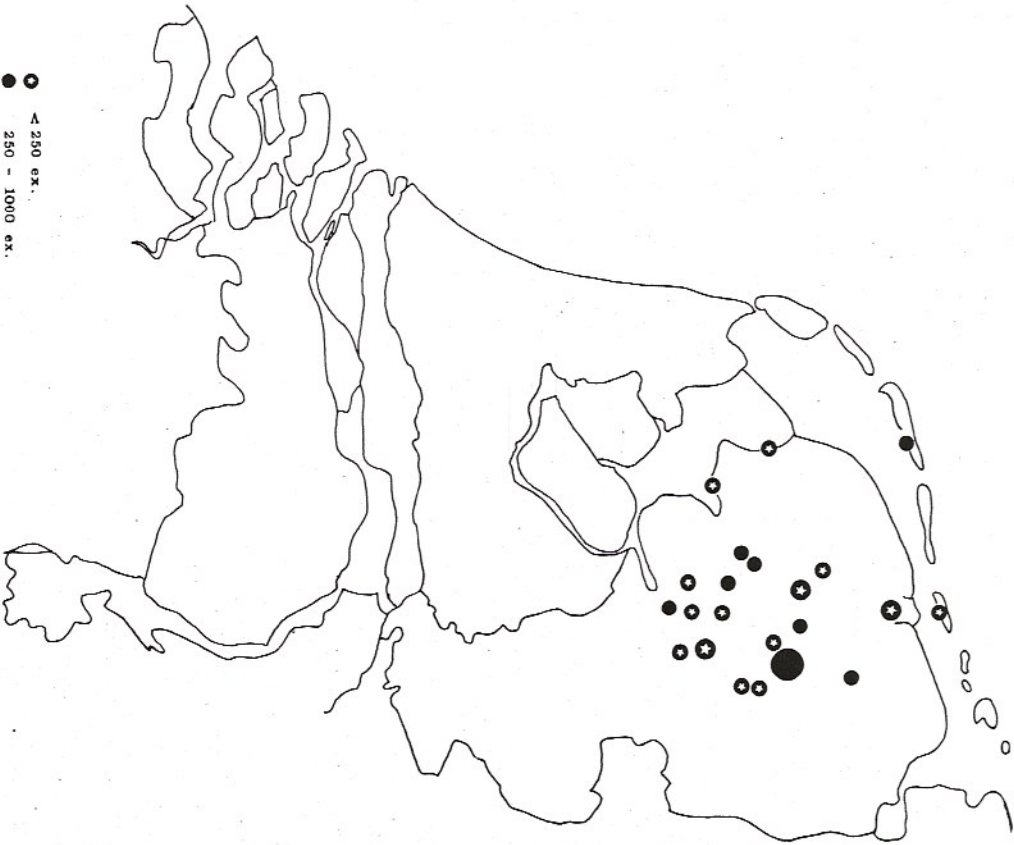


Petten - september 1977



Figuur 1: De ligging en de getalsterkte van de slaapplaatsen van de regenwulp (Numenius phaeopus) in Nederland, België en Noordwest-Duitsland in de jaren 1976 - 1978. Voorjaar (april - mei). The location and the number of Whimbrels (Numenius phaeopus) in The Netherlands, Belgium and Western Germany in 1976 - 1978. Spring (April - May).

Figuur 2: De ligging en de getalsterkte van de slaapplaatsen van de regenwulp (Numenius phaeopus) in Nederland, België en Noordwest-Duitsland in de jaren 1976 - 1978. Zomer (juli - augustus).
The location and the number of Whimbrels (Numenius phaeopus) in The Netherlands, Belgium and Western Germany in 1976 - 1978. Summer (July - August).



○ < 250 ex.
● 250 - 1000 ex.
⊕ 1000 - 2500 ex.
● 2500 - 10000 ex.

In 1975 zijn in Drenthe en naderhand in geheel Nederland en België op de bekende slaapplaatsen zoveel mogelijk simultaantellingen georganiseerd. Ondanks de problemen van praktische en methodische aard zijn met deze tellingen Goede resultaten geboekt. In 1976 werden op 26 slaapplaatsen tellingen gehouden; in 1977 op 38 plaatsen en in 1978 op 61 plaatsen. Totaal zijn nu 69 slaapplaatsen bekend; in Nederland 61, in België 5 en in West-Duitsland 3. De meeste plaatsen worden jaarlijks gebruikt, in het voorjaar, in de zomer of in beide seizoenen. Er zijn slaapplaatsen bekend waar enkele vogels verschijnen en andere waar het aantal kan oplopen tot 5000 à 10.000 ex.

De aantallen in tabel 1 zijn samenge-
steld aan de hand van doorgegeven tel-
resultaten. De aantallen uit de ver-
schillende jaren zijn nauwelijks te
vergelijken omdat op steeds meer slaap-
plaatsen in de loop der jaren werd ge-
teld. Verder spelen de volgende fakto-
ren een rol:
- niet alle slaapplaatsen werden steeds
gelijktijdig gekontroleerd
- sommige slaapplaatsen worden door de
vogels niet elke nacht gebruikt of in
sterk wisselende aantallen
- sommige slaapplaatsen verdwenen
- tellingen op dezelfde plaats hebben
's avonds vaak een ander resultaat dan
tellingen in de morgen
- de telmethode kan verschillen, zodat
er sprake is van ondertellen of dubbel-
tellen.
- de omstandigheden tijdens de tellingen,
zoals het weer, zicht, e.d.

Tabel 1: Aantal regenwulpen (Numenius phaeopus) dat tijdens simultaantellingen (in één nacht) op de slaapplaatsen in Nederland, België en West-Duitsland werd geteld.
Number of Whimbrels counted during simultaneous counts on the noctur-
nal roosts in The Netherlands, Belgium and Western Germany.

	maksimum aantal (maximum number)	
	voorjaar (spring)	zomer (summer)
1976	23.325	9.000
1977	23.000	5.000 *
1978	30.000	8.500

*) onvolledig (incomplete)

De ligging van de slaapplaatsen, met een globale aantalsaanduiding, is aangegeven op de figuren 1 en 2 voor respectievelijk het voorjaar en de zomer. De verdeling van de aantallen over de diverse gebieden is in het voorjaar: België 4500 à 6000 ex., Noord-Brabant 1500 à 2500 ex., overig Nederland 17.500 à 27.500 ex. en West-Duitsland 200 à 300 ex. Tijdens vrijwel elke telling werden één of meer slaapplaatsen niet geteld. Van verscheidene van deze slaapplaatsen zijn wel telresultaten bekend uit de periode ervoor en/of erna. Worden deze aantallen ook in de berekeningen meegenomen dan wordt het totaal voor de voorjaarsperiode 33.000 à 36.000 ex. De aantallen vogels in het Waddengebied en in de Delta kunnen hieraan nog worden toegevoegd: Waddengebied voorjaar 250, zomer 750-1000 en Delta voorjaar enige tientallen, zomer 250-500.

VERVOLG VAN HET ONDERZOEK

Het onderzoek naar de verspreiding van de regenwulp en het tellen van de slaapplaatsen kan tot in lengte van jaren worden voortgezet. Toch is dit, mede gezien het feit dat het doel van het onderzoek grotendeels is bereikt, niet in alle opzichten zinvol. Uiteraard zullen jaarlijks nieuwe feiten gevonden worden. Maar of deze bevindingen van grote invloed zijn op het nu bekende algemene beeld is zeer de vraag. 1979 is daarom het laatste jaar dat de regenwulp wordt opgenomen in het onderzoeksprogramma van het Contact-organ voor Vogelstudie van de KNNV. Met het door SOVON opgezette onderzoek naar winter- en trekvogels zal de verspreiding van de regenwulp, weliswaar op een iets andere wijze, blijven worden onderzocht. Het onderzoek naar de getalsterkte, dat vrijwel geheel gekoppeld is aan het organiseren van tellingen op de slaapplaatsen, zal op beperkte schaal worden voortgezet. Voorgesteld wordt alleen grote slaapplaatsen - met meer dan 500 à 1000 ex. - te blijven tellen om daarmee een controle te kunnen uitvoeren op het aantal doortrekkers en de wisselingen in het aantal. Dit onderzoek zal zich voornamelijk richten op de trek in het voorjaar. De samenwerking met de Belgische vogelwaarnemers blijft gehandhaafd en getracht wordt meer konstaties te krijgen met waarnemers in Groot-Brittannië, Frankrijk en West-Duitsland. Gegevens vanaf 1965 blijven welkom, evenals de waarnemingen die in 1979 worden gedaan.

DANK

Voor een groot deel stoelen de feiten, die in dit verslag worden aangedragen, op de vrijwillige medewerking van tientallen tellers, die zich steeds weer bereid verklaarden om op de slaapplaatsen te tellen.

Het zou onmogelijk zijn geweest dit verslag samen te stellen zonder de informatie die werd ontvangen van een groot aantal waarnemers. Daarvoor veel dank. Speciale dank gaat uit naar H. Voet, die in België de tellingen organiseert en met wie prettig wordt samengewerkt.

SUMMARY

INVESTIGATION OF THE OCCURRENCE OF THE WHIMBREL - NUMENIUS PHAEOPUS - IN THE NETHERLANDS

The Whimbrel is a passage migrant in The Netherlands, Belgium and Western Germany. Recent investigations have made clear that the Whimbrel is far more numerous than was expected. In April and May large numbers were counted on the nocturnal roosts in the surroundings of Antwerp (Belgium), in Brabant and in the northeastern parts of The Netherlands and in July - September only in the northeastern part of The Netherlands (figure 1 and 2).

In both seasons the Whimbrel occurs in the whole area, but less numbered far inland. Numerous migration is observed along the coast, in the Waddensea and in the Delta-region. Simultaneous counts on the 69 nocturnal roosts, which are known by this time, has given the following results: in spring-time 23,000 to 30,000 ex. and in the summer 8,000 to 9,000 ex. (table 1). In the Delta- and Waddensea-area the Whimbrel can be seen in numbers up to 1,000 ex. especially in the summer.

In April and May the main direction of the migratory birds in northeast and in the summer southwest.

LITERATUUR

Beret, P., A. Kevé, B. Nagy & J. Szilj. 1959. Economic importance of the Curlews and taxonomic position of the Hungarian populations. *Aquila* 65: 89-126.

Bergh, L.J.M. v. d. 1967. Trek van de regenwulp over de provincie Utrecht en de Betuwe in de zomer van 1966. *De Levende Natuur* 70: 20-24.

Dijk, A.J. van. 1976. Slaapplaatsstellingen van de regenwulp op doortrek in Drenthe. *Watervogels* 1: 11-14.

Dijk, A.J. van, H. van Yugt & H. Voet. 1977. Onderzoek naar de regenwulp in Nederland. *Het Vogeljaar* 25: 89-91.

Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel. 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 7. Wiesbaden.

Kumari, E. 1977. Der Regenbrachvogel. Wittenberg-Lutherstadt.

Moreau, R.E. 1972. *The Palearctic African Bird Migration Systems*. London en New York.

Prater, A.J. 1976. The distribution of the coastal waders in Europe and North Africa. *Proceedings Int. Conf. on Conservation of Wetlands and Waterfowl*. Helligenheden 1974: 255-271.

Slade, B.E. 1973. Whimbrel roost on Steart Island, Somerset. *Bristol Ornithology* 6: 38-39.

Voet, H. 1965. Merkwaaardige slaapvluchten van regenwulpen (*Numenius phaeopus*) op trek. *Giervalk* 55: 16-26.

Voous, K.H. 1960. *Atlas van de Europese vogels*. Amsterdam-Brussel.

Adres: Ootmankelijk 1, Uffelte.

GEMERKTE RIETGANZEN: SCANDINAVISCH ONDERZOEKPROGRAMMA

In WATERVOGELS 3e jaargang, nummer 1, pag. 13, werd melding gemaakt over enige programma's betreffende het merken van rietganzen met halsbanden. Over het Scandinavische onderzoek werden enige nieuwe gegevens ontvangen. De rietganzen die in Zuid-Zweden worden geringd, zijn nu voorzien van een oranje halsband, terwijl de in Finland geringde rietganzen een witte band krijgen. Op een band staan één letter en twee cijfers, rondom driemaal herhaald, afleesbaar op 3 - 400 mtr. De banden hebben geen wimpels. Tot op heden zijn geen in Scandinavië gemerkte rietganzen waargenomen in de DDR, de BDR en in Nederland. Misschien is de kans op het voorkomen van deze rietganzen nu wat groter vanwege de felle koude. De waarnemingen kunnen worden gestuurd aan: Leif Nilsson, Ecology Building, S-223 62 Lund, Sweden. Daarbij graag vermelding van de volgende bijzonderheden: datum, plaats (liefst met coördinaten), zo mogelijk familieverband van de gemerkte vogel en troepgrootheid. Ook waarnemingen van niet afgelezen ringen worden op prijs gesteld.

sepia, notched at sides pinkish or warm buff; feathers of back, rump and upper tail-coverts with faint terminal brownish lines, soon abraded; upper tail-coverts suffused pink-buff; *under-parts* as adult but sides of neck, fore-neck and breast rather more narrowly and closely streaked; *tail* and *wing* as adult but *innermost secondaries* and *coverts* as scapulars; *wing-coverts* notched light buff, *lesser coverts* also edged same.

FIRST WINTER.—As adult winter and only to be distinguished by faded buff notches to juvenile *wing-coverts*, least abraded on innermost median coverts. The juvenile body-feathers (not all scapulars), some or all tail-feathers, some innermost secondaries and coverts, some median and lesser coverts but not rest of wings, are moulted Aug. to Feb. FIRST SUMMER.—As adult and only to be distinguished by worn juvenile *wing-coverts*. Moults as in adult.

MEASUREMENTS AND STRUCTURE.—♂ wing 232–250 mm., tail 87–99, tarsus 50–61, bill from feathers 76–86 (12 measured). ♀ wing 243–265, bill 80–99. Primaries: 1st minute, 2nd longest, 3rd 4–7 mm. shorter, 4th 10–16 shorter, 5th 22–31 shorter, 6th 39–45 shorter. Longest inner secondary between 4th and 6th primaries in length. Bill of moderate length and decurved, nasal groove and groove in lower mandible extending about two-thirds length of bill. Tarsus with the more or less regular scutes extending proportionately farther up than in Curlew and portion covered with hexagonal scales proportionately less. Other structure as in Curlew.

SOFT PARTS.—Bill dark horn, base of lower mandible flesh-pink; legs and feet greenish-grey; iris dark brown. [A.C.M. revised by H.F.W.]

Characters and allied forms.—Two broad sepia bands down crown together with size and decurved bill distinguish Whimbrel from Curlew and other British waders. *N. ph. islandicus* (Iceland) tends to be larger but measurements overlap; *N. ph. variegatus* (E. Siberia and Japan) has back and rump heavily streaked and barred olive-brown, axillaries more heavily barred and under wing-coverts more plentifully streaked and barred; *N. ph. alboaxillaris* (E. Africa) has been described, but appears to be only an individual variation with pure white under-wing, back and rump; *N. ph. hudsonicus* (N. America) has back and rump like rest of upper-parts. H.F.W.

PLATE 105.

390. THE ESKIMO CURLEW—*Numenius borealis* (Forster)

SCOLOPAX BOREALIS J. R. Forster, Philos. Trans., lxii, p. 431 (1772—Fort Albany, Hudson Bay).

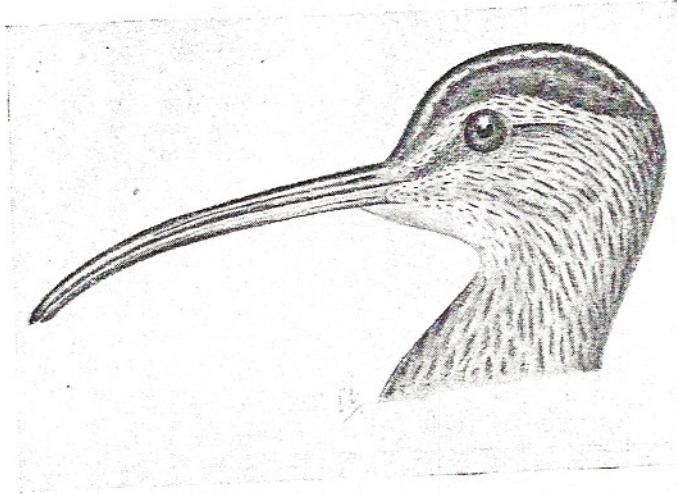
Numenius borealis (J. R. Forster), Yarrell, iii, p. 512; Saunders, p. 631; Pract. Handb., ii, p. 668.

Habitat.—In breeding-season, barren grounds of arctic America, avoiding wooded tracts. Winter-quarters chiefly the S. American pampas. On migration is stated to have been rarely seen by water, visiting fields, pastures, and arable land, sand-dunes, and the drier portions of salt-marshes, but also fed on tidal flats. B.W.T.

Field-characters and General Habits.—Not unlike Whimbrel, but smaller, with shorter bill and without white rump. The latter character would not, however, separate from American race of Whimbrel, the so-called Hudsonian Curlew (*N. ph. hudsonicus*), and really diagnostic feature is uniformly dark primaries without barring. The dark crown also has light central stripe only obscurely indicated instead of prominent and sharply defined as in all forms of Whimbrel. Belly buff. Legs blue-grey. Length c. 13 ins., bill c. 2½ ins.

PLUIERVOGELS. DE REGENWULP

280a. NUMENIUS PHAEOPUS PHAEOPUS (L.)



Adult. ²/₅

- S. v. S.: Numenius phaeopus phaeopus (L.), p. 107.
 v. Oort: Numenius phaeopus (Linnaeus), III, p. 34.
 v. O. en V.: Numenius phaeopus phaeopus (L.), p. 42.

DE REGENWULP.

Ook kleine wulp, in Zuid-Holland weeuw, in Groningen kleine wilp en regenwilp en in Friesland reinwylp, wetterwylp, wettergulp en soms lytse wylp genoemd.
 D. Regenbrachvogel. E. Whimbrel. Fr. Courlis corlieu.

Identiteitskenmerken: De schenkel is gedeeltelijk onbevederd (zie p. 12). De achterteen is aanwezig. Tusschen de voorteenen bevinden zich duidelijke spanvliezen. De snavel is neerwaarts gebogen. De teugel is bevederd. De bovenkop is donkerbruin met een aanduiding van een lichte middenstreep.

Aanvullende kenmerken: De snavel is donker hoornkleurig, de basis van den ondersnavel geelbruin. De pooten en teenen zijn blauwgrijs. Het oog is donkerbruin.

	Vleugel:	Snavel (vanaf de veeren):	Loopbeen:
♂	225—249 (9); 232—250 (12) ¹⁾	75—81 (9); 76—86 (12)	} 56—63 (17); 50—61 (12)
	243 (1, versch gemeten)		
♀	239—255 (8); 243—265	71—89 (8); 80—99	

¹⁾ In het Pract. Handbook is geen rekening gehouden met het bestaan der subspecies *Numenius phaeopus islandicus* Brehm (Vergel. Hartert—Steinbacher, Vögel pal. Fauna, Erg. bd., p. 482). De laatste vorm is grooter. Vleugelmaat ♂ 240—260 mm; ♀ 251—272 mm. Deze maten worden voor *phaeopus* opgegeven als volgt: ♂ 231—250 mm; ♀ 241—254 mm. De in het Pract. Handbook opgegeven vleugelmaten boven 254 mm voor het ♀ van *Numenius ph. phaeopus* hebben dus vermoedelijk betrekking op doortrekkers van den vorm *islandicus*.

PLUIERVOGELS. DE REGENWULP

Korte beschrijving en veldkenmerken: De regenwulp heeft de grootte van een tamme duif; de lengte van snavelpunt tot staartende bedraagt gemiddeld ± 45 cm.

Ad. ♂ en ♀ (in winter- en zomerkleed): De bovenkop is zeer donkerbruin met een aanduiding van een lichte middenstreep. Overigens is het vederkleed als van den gewonen wulp (zie aldaar, p. 854). In het veld kan men den regenwulp behalve door de lichte kruinstreep, van den gewonen wulp onderscheiden door de veel geringere afmeting en den relatief slankeren snavel. Het stemgeluid klinkt als: „ti-ti-ti-ti”.

Broedgegevens: De regenwulp is geen nederlandsche broedvogel. Zijn dichtstbijgelegen broedplaatsen bevinden zich in Noord-Schotland. Neststand: Steeds op den bodem, van heiden, hoogvenen of toendra's. Nest en nestmaterieel: Het nest bestaat uit een ondiep kuiltje in den bodem of een holte in een *Sphagnum*-pol, meer of minder spaarzaam gevoerd met droge grasjes, korstmossen en dor blad. Eieren: Doorgaans 4, ook wel, vooral in vervollegsels, 3 en bij uitzondering 5; zij zijn van gedrongen peervorm. Schaalkeur: Deze schommelt van olijfgroen tot bruinachtig groen, soms blauwgroen en is geteekend met scherp begrensde vlekken in diverse schakeeringen van bruin, welke neiging tot kransvorming om de stompe pool vertoonen en met aschgrauwe „ondervlekking”. Afmetingen van 51 stuks volgens Rey (die ze van Jonas Sandman uit Finland ontving, zoodat ze dus tot deze subspecies behooren): gemiddeld 58.2×40.8 , max. 62.0×43.0 en 57.0×44.0 , min. 54.2×38.0 en 56.0×37.3 en van 129 finsche ex. in 39 legsels volgens Wasenius in doorsnee 56.9×40.3 . Schaalgewicht: Van de 51 voorwerpen volgens Rey in doorsnee 2.458, max. 2.980, min. 2.070 en van de 129 eieren volgens Wasenius gemiddeld 2.532. Broedtijd: Van het laatst van Mei tot in Juli. Broedduur: Volgens Hortling (en dus bij deze subspecies) 21—25 dagen; beide ouders nemen aan de bebroeding deel. Na ongeveer een maand kunnen de jongen vliegen. Aantal broedsels: Eén.

Opmerking: De eieren van den regenwulp vertoonen veel overeenkomst met grutto-eieren. Zij zijn echter als regel wat grooter en zwaarder.

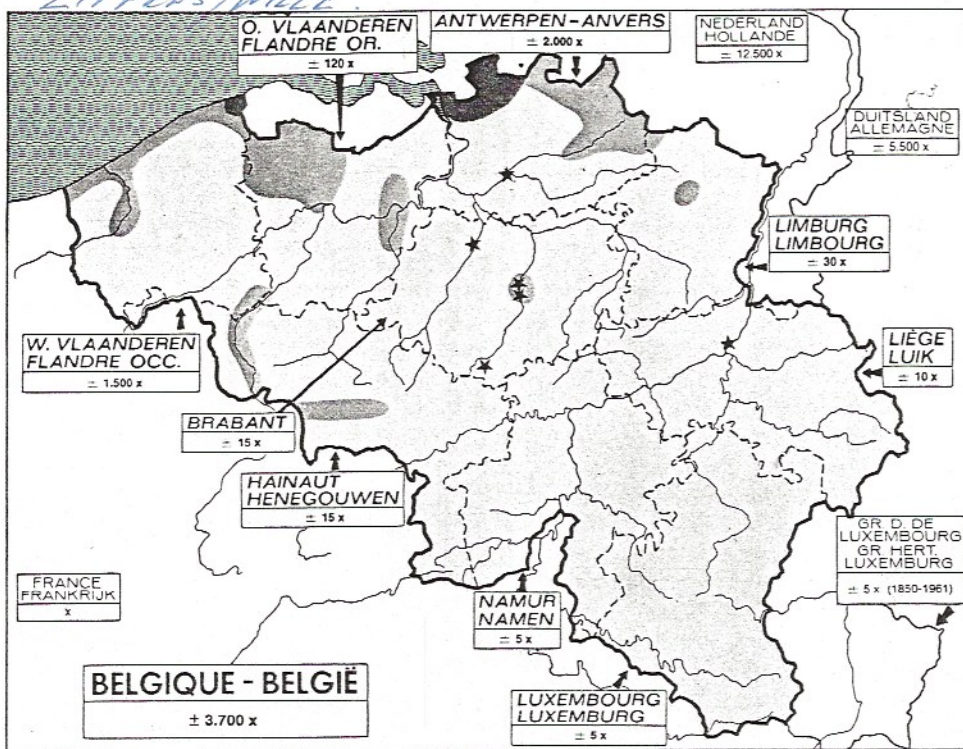
Verblijf: Van den regenwulp werden hier te lande geen exemplaren geringd. In het buitenland werden slechts van ijslandsche broedvogels terugmeldingen verkregen (zie p. 858); het winterkwartier reikt tot aan de Zuidpunt van Afrika.

De najaarstrek vangt aan van einde Juni af: 24 Juni 1934 Kampen 1 ex. en 25 Juni 1916 Workum (Vogels Zuiderzeegebied, p. 38) en duurt voort tot einde September (van Oordt en Verwey, 1925, p. 43). Waarnemingen tot half October zijn sporadisch: 12 en 13 Oct. 1941 Harderwijk 1 ex., dat den eersten dag niet goed kan vliegen („*Ardea*”, 31, p. 130) en daarna zeldzaam: 16 Oct. 1933 Den Helder 1 ex. („*Ardea*”, 24, p. 62); 19 Oct. 1935 Vlie („*Ardea*”, 25, p. 95); 30 Oct. 1872 Noord-Holland en 16 Nov. 1905 Texel (beide coll. Rijksmuseum).

De trek vindt hoofdzakelijk plaats langs de kust; de soort werd slechts enkele malen in Limburg waargenomen (Avif. Limb., p. 147). De eenige winterwaarneming betreft 3 Jan. 1943, Halsteren (N.Br.), toen onder een troep van 1000 à 1500 wulpen er minstens 100 als regenwulpen werden herkend („*Limosa*”, 16, p. 66).

De voorjaarsstrek heeft plaats van half April af (Vogels Zuiderzeegebied, p. 38); enkele verschijnen vroeger: 13 of 14 Maart 1933 Kampereiland en 1 April 1919 Zeeburg 1 ex. (Vogels Zuiderzeegebied, p. 38); 8 April 1931 Hoek van Holland 1 ex. („*Ardea*”, 21, p. 53). De trek duurt voort tot einde Mei: 22 Mei 1938 Mirdummer Klif 5 en 3 ex. („*Limosa*”, 11, p. 146);

ATLAS. 4D VOSEUS IN BELGIE EN WEST-EUROPA.
LIPPENS/WILF.



Numenius ph. phaeopus



REGENWULP (*Numenius ph. phaeopus*)
Courlis corlieu / Whimbrel / Regenbrachvogel

Verspreiding : Noorden van Europa, van Azië en van Amerika. Drie ondersoorten, in Europa echter slechts 1, de nominaatvorm. In *Finland* ± 43.000 broedparen, in het noorden. Is eveneens een gewone broedvogel in *IJsland*, in *Noorwegen* en in het noorden van *Zweden*, terwijl de soort wellicht nog talrijker voorkomt in *Noord-Rusland*, nabij de Witte Zee. In *Groot-Brittannië* integendeel slechts ± 60 koppels en bijna uitsluitend op 4 van de Shetland-eilanden ten noorden van *Schotland* : thans toenemend in aantal, na sterke afname van 1889 tot 1930 (BR. B. 1967 : 116).

Veldkenmerken : Is duidelijk kleiner dan de wulp, met korter gebogen snaveltje en wat donkerder bovenzijde. Twee zwarte overlangse kopstrepen met ertussen een roomkleurig lijntje zijn zeer opvallend. Is nog beter te herkennen aan de gans verschillende roep : 'bi-bi-bi-bi', als een triller met gelijke scherpe toon. Roept ook soms als de gewone wulp.

Biotoop : Bewoont noordelijke heide- en graslandschappen, zowel vrij droge en kale vlakten met weinig begroeiing, zoals in *IJsland*, als min of meer beboste moerassen als in *Estland* bv. Leeft ook hogerop dan de wulp. Tijdens de trek en 's winters vooral langs de zee-kusten, in slijkerige stroommondingen en ook in weilanden en velden, in het binnenland ook in heidevlakten of langs stromen en meren (in *Afrika* bv.). In *België* in grote weiden tijdens het voorjaar. Als voedsel veel insecten, spinnen, week- en schaaldiertjes, wat bessen, zaden, enz.

Voortplanting : Van half mei tot einde juni bijna steeds 4 olijfkleurige tot bruine eieren met meestal wat meer zwartbruine bevlekking dan bij de wulp, die ook grotere eieren legt. Beide geslachten broeden gedurende ± 27 dagen. Ook de jongen worden door beide ouders verzorgd, doch na ± 14 dagen vertrekt soms het wijfje. Per jaar 1 broedsel, eventueel ook vervang-legsels.

Verplaatsingen : Trekvogel die vooral in Tropisch West-Afrika overwintert, maar ook in Oost- en Zuid-Afrika, in *Indië*, *Ceylon*, *Australië*, *Nieuw Zeeland* en zelfs in Zuid-Amerika. Vrij zelden ook in de landen bij de Middellandse Zee (in *Tunesie* bv.) en uitzonderlijk in West-Europa : bv. in *Ierland*, *Duitsland* en *Nederland* : aldaar gezien op 3-I-1943, op 29 en 30-I-1956 en op 11-II-1962.

Trekt in *België* door vanaf einde juni (G. 1968 : 117) en tot in september, de meeste echter in augustus. Achterblijvers in oktober en zelfs later : Zandvliet (Antw.), 12-XI-1967 (G. 1969 : 394). De belangrijkste voorjaarstrek bereikt zijn hoogtepunt van 20 april tot 10 mei, met reeds enkele vogels vanaf begin april en zelfs 1 waarneming in maart : Kalmthout (Antw.), 31-III-1965 (G. 1965 : 361). De laatste trekkers passeren hier nog begin juni (G. 1968 : 116). Plaatselijk soms hoge concentraties tijdens het voorjaar : bv. ± 1.100 te Knokke (zeekust) op 30-IV-1960 (G. 1963 : 167) en ± 2.120 te Kalmthout (Antw.) op 2-V-1966 (G. 1970 : 74). Steeds talrijker dan tijdens het najaar, in *Duitsland* echter het omgekeerde verschijnsel (Niethammer, 1942 : III : 256).

In *België* werden heel wat regenwulpen geringd tijdens de trek, namelijk te Knokke en te Kalmthout. De *herkomst* van deze vogels bevindt zich vooral in N.W.-*Rusland* (zie kaart : 8 ringgegevens op 9 = 89%) en zelden in Noord-Noorwegen (1 = 11%). Na de broedperiode vertrekken de regenwulpen in zuidelijke richting, doch pleisteren vaak enige tijd op gunstige plaatsen, bv. in Jutland in *Denemarken* waar in juli-augustus meerdere terugvangsten werden gedaan van in *België* geringde regenwulpen. Verder volgen ze de kust van *Duitsland*, van *Nederland*, van *België*, van *Frankrijk*, van *Spanje* en van *Portugal*, alvorens naar Afrika over te steken, waar een te Knokke geringde regenwulp 's winters in *Liberia* werd aangetroffen. (G. 1962 : 236). Uit *Nederland* bereikte een andere vogel *Sierra Leone* (Limosa, 1962 : 125), terwijl 2 broedvogels uit *IJsland* teruggemeld werden in *Senegal*, andere in *Portugal*, in Z.W.-*Frankrijk* en in *Engeland*. In *Italië* werden er 4 vogels uit *België* teruggemeld, 3 hiervan tijdens het voorjaar.

De trek-waarnemingen in *België* verdelen zich per maand als volgt :

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
België (243)	—	—	1	80	72	12	18	35	20	3	2	—